

УДК 634.23: 631.52

Шубенко Л. А., кандидат с.-г. наук, асистент кафедри генетики, селекції та насінництва сільськогосподарських культур
Білоцерківський національний аграрний університет
E-mail: Shubenko.L@ukr.net

ОЦІНКА СОРТІВ ЧЕРЕШНІ РІЗНИХ СТРОКІВ ДОСТИГАННЯ ЗА ОСНОВНИМИ ГОСПОДАРСЬКИМИ ОЗНАКАМИ

Черешня займає особливе місце серед плодих культур і ціниється за високі смакові і дієтичні властивості плодів, забезпечує населення ранніми фруктами. Деревя черешні плодять щорічно, плоди мають високу ціну реалізації, тому окупність затрат на закладання саду досить висока. Подальше підвищення ефективності вирощування черешні залежить від успіхів селекції і сортовивчення, оскільки існуючий сортимент все ще не відповідає вимогам сучасного виробництва. Тому питання дослідження нових сортів цієї культури залишається актуальним.

Дослідження включають сорти черешні різних строків достигання на підщепі дика черешня. Вивчалися сорти української селекції: ранньостиглі 'Дар Млієва', 'Зоряна', 'Мліївська жовта', середньостиглі – 'Аборигенка', 'Альонушка', 'Міраж', 'Мелітопольська крапчаста', 'Меотіда' і пізньостиглі – 'Амазонка', 'Дрогана жовта (к)', 'Бірюза', 'Донецький угольок'. Обліки і спостереження проводилися загальноприйнятими методами.

Поширення вирощування насаджень кісточкових культур вимагає збільшення щільності посадки дерев, що можливе за використання сортів із слабкою силою росту. Деревя черешні існуючих районованих сортів здебільшого сильнорослі, що ускладнює догляд за насадженнями та збір врожаю. За період досліджень переважна більшість сортів характеризувалась значною

силою росту, лише дерева сорту 'Бірюза' були слаборослими (висотою 2,6 м).

За терміном достигання плодів, в середині кожної групи стиглості, сорти розподілились наступним чином – 'Зоряна', 'Мліївська жовта', 'Дар Млієва' (група ранньостиглих, період від квітнування до настання знімальної стиглості плодів у них склав 4955 днів, та припадає на першу декаду червня); 'Міраж', 'Аборигенка', 'Меотіда', 'Альонушка', 'Мелітопольська крапчаста' (група середньостиглих); 'Бірюза', 'Донецький угольок', 'Дрогана жовта', 'Амазонка' (група пізньостиглих сортів).

Одним із основних показників конкурентоздатності сорту є товарний вигляд, а саме величина та маса плоду. Згідно отриманих даних, найменшу масу плоду отримали у сорту 'Дрогана жовта (к)' – 5,1 г. Сорти 'Альонушка', 'Дар Млієва', 'Зоряна' і 'Меотіда' мали плоди досить крупних розмірів, середня маса яких переважала 7,3 г. Згідно з результатами дисперсійного аналізу, істотно більшу середню масу мали плоди сортів Мелітопольська крапчаста та Міраж – відповідно на 4,7 г і 3,0 г більше за плоди контрольного сорту 'Дрогана жовта' ($HP_{05} = 0,8$). Отже, сучасним вимогам у підборі сортименту черешні відповідають і є вартими подальшого вивчення пізньостиглий сорт 'Мелітопольська крапчаста' і ранньостиглий – 'Міраж'.

УДК 633.1.11:632.111.5

Щербаківа Ю. В., в. о. старшого наукового співробітника відділу адаптивних інтенсивних технологій зернових колосових культур і кукурудзи
ННЦ «Інститут землеробства» НААН
E-mail: filin-ironichniy@ukr.net

ОЦІНКА ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ НА ЗИМОСТІЙКІСТЬ

Стійкість рослин пшениці озимої до різких коливань температури повітря в зимовий період та рано навесні є основним чинником отримання високих врожаїв у більшості районів її вирощування. Загибель посівів пшениці озимої в Україні – досить часте явище. Відносна частка стресових факторів, що викликають вимерзання, може широко варіювати по регіонах. Тому селекція на покращення зимостійкості та отримання високостійких нових ліній та сортів має дуже важливе значення.

Дослідження проводили протягом трьох років у відділі селекції і насінництва зернових культур ННЦ «Інститут землеробства НААН»;

польові досліді були закладені в селекційній сівозміні. Об'єкт досліджень – закономірності мінливості та успадкування основних господарсько-цінних ознак пшениці м'якої озимої. Матеріалом для досліджень було насіння 18 сортів пшениці озимої м'якої (*Triticum aestivum* L.), відібране з робочої колекції відділу селекції та насінництва зернових культур вітчизняної і закордонної селекції та насіння двох сортів-стандартів – 'Подільська' і 'Поліська 90'.

В середньому за три роки (2014-2016 рр.) за результатами оцінок перезимівлі зразків пшениці озимої виділили такі сорти: польський сорт 'STH-1198', грузинський сорт 'Mukhran' і мол-

давський сорт 'Vatra', у яких середній відсотковий показник становив 100 %. Сорти 'Жайвір' (СП), 'Пам'яті Гірка' (ІЗ) та 'Миронівська 808' (МІП) мали відсотки перезимівлі на рівні 99,6 %, 99,5 % та 99,3 % відповідно. Високі результати по даному показнику також продемонстрували сорт іранського походження 'MV17/ZRN' — 98,5 % та сорт 'Калинова' (МІП) — 98,2 %.

У сортів з найвищим відсотком перезимівлі середні показники врожайності зерна становили: 'STH-1198' — 323 г, 'Mukhran' — 177 г і 'Vatra' — 223 г, у сорту-стандарту 1 'Подольн-

ка' — 265 г, а у сорту-стандарту 2 Поліська 90 — 348 г. Сорти 'Жайвір', 'Пам'яті Гірка', 'Миронівська 808' та сорт 'Калинова' сформували врожайність на рівні 219 г, 373 г, 235 г та 213 г відповідно.

На основі проведених досліджень виділено сортозразки з високим показником перезимівлі та врожайності зерна: 'Пам'яті Гірка', 'Артеміда', сорт іранського походження 'MV17/ZRN' та польський сорт 'STH-1198', які в подальшому доцільно залучати до схем схрещувань для отримання цінних ліній і сортів.

УДК: 340.13:631.526.3 (477)

Якубенко Н. Б., завідувач відділу міжнародного співробітництва та забезпечення діяльності представника у Раді УПОВ
Український інститут експертизи сортів рослин
E-mail: nataliya.yakubenko@gmail.com

ВАЖЛИВІСТЬ ПІСЛЯРЕЄСТРАЦІЙНОГО ВИВЧЕННЯ СОРТІВ РОСЛИН ДЛЯ УКРАЇНИ

Україні як аграрній державі необхідно вжити необхідні заходи захисту національних інтересів та продовольчої безпеки враховуючи Угоду про асоціацію з ЄС та євроінтеграцію в цілому. Вдало дібраний сорт для виробника сільськогосподарської продукції відіграє одну з основних ролей в отриманні високого врожаю за мінімальних кількості затрат.

Система реєстрації сортів рослин в Україні має ті самі принципи, що й в ЄС, але відповідно до європейського законодавства обіг сортів рослин не обмежується кордонами однієї європейської країни, а поширюється на всі країни ЄС. Так сорт автоматично опиняється в Загальному каталогі сортів рослин (існує лише поділ за групами: сільськогосподарські, овочеві тощо) після занесення до Національного переліку сортів (реєстру) країн ЄС.

З огляду, що приєднання до Європейського Союзу призведе до вільного поширення на території України сортів рослин, що зареєстровані в ЄС на український ринок потраплять невідомі за своїми характеристиками сорти рослин. Враховуючи досвід країн ЄС система післяреєстраційного вивчення сортів рослин має багаторічний досвід у країнах з потужним аграрним сектором, зокрема такій системі Республіка Польща цього року виповнюється 20 років. І створення цієї системи тісно пов'язано з приєднанням Республіки Польща до ЄС.

Для ефективного використання національного потенціалу та зменшення ризиків виробників продукції рослинництва необхідно забезпечити

незалежною та професійною інформацією про сорт беручи до уваги різні природно-кліматичні умови нашої країни. Законодавство України не обмежує проведення таких досліджень, але щоб вони мали дійсно неупереджені результати, орган, що їх проводитиме має бути під контролем держави, мати необхідну матеріально-технічну базу та відповідного рівня спеціалістів.

Післяреєстраційне вивчення сортів рослин може включати безліч напрямків з огляду на природно-кліматичні умови з метою демонстрації особливостей та якостей конкретного сорту в залежності від норм, термінів висіву, системи обробітку ґрунту, живлення, культур-попередників тощо. Джерелом такої інформації можуть бути переліки рекомендованих сортів для конкретного регіону. Фінансування післяреєстраційного вивчення сортів рослин може відбуватись із декількох джерел: державні та районні програми, за рахунок власників сортів і зацікавлених фермерів, через відповідні асоціації виробників насіння тощо.

Для популяризації вивчення сортів необхідно на всіх рівнях доносити інформацію щодо його важливості та перспектив для аграрного сектору економіки та продовольчої безпеки країни. А ефективне впровадження післяреєстраційного вивчення сортів рослин надасть можливість сортам української селекції бути конкурентоздатними порівняно з іноземними, підтримає розвиток національної селекції та забезпечить використання виробниками кращих сортів для кожного конкретного регіону.